

Nr 124.

Av herr **Jeansson** i Kalmar, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om uppläggande av en statens lånefond för finansiering av företag, avseende utbyggande av enskilde tillhöriga vattenfall.

På grund av motion av frih. Palmstierna beslöt 1912 års Riksdag att hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en utredning angående lämpligheten av att upplägga en statens lånefond för finansiering av företag, vilka avse utbyggande av statens vattenfall förmedelst vattenfallsrätt samt för Riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning må giva anledning.

Vid behandlingen av denna motion hade statsutskottet erhållit ett utlåtande från chefen för vattenfallsstyrelsen, översten F. V. Hansen, i vilket samtidigt som motionen tillstyrktes, även framhölls önskvärdheten av att en sådan lånefond också komme till användning för bebyggandet av enskilde tillhöriga vattenfall.

Överste Hansen yttrar härom: . . »Ser man i främsta rummet på statens privatekonomiska intresse, gäller det sålunda att underlätta finansieringen av sådana företag, som avse utnyttjandet av staten tillhöriga vattenfall. Men såsom representant för landets ekonomi i dess helhet bör staten även hava intresse av att enskildas vattenfall komma till användning, i synnerhet som en avsevärd del av statens egna fall ligger sämre till än de förra.

En utredning rörande möjligheten och lämpligheten av att staten, som kan upplåna penningar till lägre pris än den enskilde, uppträder som långgivare för vattenkraftsföretag, borde sålunda måhända omfatta även betingelserna för en eventuell lånerörelses utsträckning till underlättande av enskildas vattenfalls bebyggande, åtminstone då motsvarande företag hava en allmännare betydelse. En parallell härtill finnes i viss mån i den ställning staten intager till enskilda järnvägsanläggningar. Härvid

bör å ena sidan visserligen beaktas, att en dylik utsträckning av lånerörelsen kräver tillgång på högst betydande kapital, men å andra sidan kan staten, såsom sammanfattning av det allmänna, hava större fördel av ett vidsträcktare utnyttjande av vattenkraften, oavsett vem den tillhör, än av de oftast jämförelsevis blygsamma inkomster, som kunna erhållas i arrende för vattnet i statens vattenfall. Huru som helst skulle enligt mitt förmenande en utredning av antydd art bliva till nytta.»

I detta yttrande instämmer jag till alla delar.

Den stora nationalekonomiska betydelse, som våra vattenfalls bebyggande och utnyttjande innebär, framträder ju mer och mer genom kolprisens oupphörliga stegring. Ju flera vattenfall som komma till användning, ju mindre stenkol behöver importeras och guld gå till utlandet!

Visserligen bör man så mycket som möjligt undvika att föranleda staten till skuldsättning, helst som sådan ännu måste göras i utlandet, men om man å andra sidan betänker, att en upplåning till ett så produktivt ändamål som våra vattenfalls bebyggande ovillkorligen skall förbättra vår handelsbalans, i det att den minskade utförseln av guld till likviderandet av kolimporten mera än motväger räntan å det upplånade kapitalet, så bör man låta betänkligheterna falla.

Även från annan synpunkt är utnyttjandet av vattenkraften av allmänt intresse och gagn.

De senare årens erfarenheter visa att det ej längre är ensamt storindustrien som använder den elektriska energien utan även hantverkarna och jordbrukarna och det i mycket hög grad. Vilka besparingar som härigenom göras i arbetskraft och bränsle ävensom vilket stort värde tillgången till dylik kraft innebär är alltför välkänt för att här behöva en närmare redogörelse.

Det kan ju förefalla egendomligt att ej tillräckligt enskilt kapital skall kunna erhållas för bebyggande av de vattenfall, som ha avsättning för den elektriska kraften, men av flera orsaker, som jag här ej anser mig böra ingå på, förhåller det sig dock så.

Beträffande den risk som staten skulle löpa vid utlämnande av lån ur en dylik fond, så vågar jag påstå, att densamma bör kunna bli mycket ringa, då säkerhet lämnas uti efter värdering som fullgoda ansedda in-teckningar i kraftstationerna.

På grund av vad jag nu anfört, får jag värdsamt hemställa,

att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en utredning angående lämpligheten av att upplägga en sta-

tens lånefond för finansiering av företag, vilka avse utbyggande av enskilde tillhöriga vattenfall, samt för Riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning må giva anledning.

Stockholm den 25 januari 1913.

Joh. Jeansson
i Kalmar.

Nr 125.

Av herr **Larsson** i Klagstorp, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag i fråga om statsbidrag till aflönande av de hos kommunerna anställda barnmorskor.

Vid 1912 års Riksdag väcktes av undertecknad, med instämmande av tio ledamöter från Andra kammaren, motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående statsbidrag till avlönande av i kommuners tjänst anställda barnmorskor.

Motionen avslogs av Första kammaren, men Andra kammaren biföll densamma med 103 röster mot 91, och är det med anledning av de stora sympatier, som kommo framställningen till del i Andra kammaren, som jag ånyo vågar framlägga motion i samma sak.

De ledande motiven för framställningen voro: att då sjukvård numera delvis bekostas av staten, det syntes följdriktigt att avlöningen till barnmorskorna, vilkas yrke kunde hänföras till sjukvården, även till viss del utginge av statsmedel, och att då statsmakterna tagit ett slags husbondevälde över barnmorskorna genom att för dem utfärda reglemente, ävensom genom att låta dem sortera under kungl. medicinalstyrelsen, provinsial- och stadsläkare och slutligen genom att ingripa i kommunens självbestämningensrätt, då det gäller avlöningvillkor för i kommuns tjänst anställd